

پیرامون

آموزش حرفه‌ای مستمر

محمدجواد صفار

آموزش حرفه‌ای مستمر اهمیتی ویژه در ارتقای حرفه حسابداری دارد و مراجع و جوامع حرفه‌ای جهان سالهاست که به آن بهایی درخور داده‌اند. در ایران به این موضوع کمتر پرداخته شده است. سابقه تشکلهای حرفه‌ای حسابداری در ایران و شکل‌گیری رسمی جامعه حسابداران رسمی ایجاب می‌کند آموزش حرفه‌ای مستمر از هم اکنون در جایگاه واقعی خود قرار گیرد؛ و این موضوعی است که با مدد صاحبان اندیشه و قلم امکانپذیر خواهد شد. به عنوان گام آغازین در ادای این وظیفه، مقاله‌ای با عنوان آموزش حرفه‌ای مستمر در شماره ۵ حسابرس درج شد و در پی آن، مقاله زیر به خوانندگان ارجمند تقدیم می‌شود. امید می‌رود با یاری صاحبان نظران، این موضوع با اهمیت، توجه بیشتری را به خود جلب کند.

مقدمه

در آستانه تشکیل جامعه حسابداران رسمی ایران و به‌ویژه با اشاره به نقش با اهمیت کارگروه آموزش و کارآموزی که در ماده ۱۴ اساسنامه جامعه به آن اشاره شده است، آموزش حرفه‌ای مستمر (احم) باید به‌گونه‌ای شایسته در دستور کار جامعه حسابداران رسمی ایران قرار گیرد.

ضمن تأکید بر اهمیت آموزش حرفه‌ای مستمر در حفظ صلاحیتهای حرفه‌ای اعضای جامعه، توجه دست‌اندرکاران جامعه حسابداران رسمی و به‌ویژه تدوین‌کنندگان برنامه‌های احم، به مقاله حاضر جلب می‌شود.

در این مقاله برای آشنایی اعضای جامعه، چکیده‌ای از الزامات احم در ایالات متحد (شامل ۵۰ ایالت بعلاوه ناحیه کلمبیا، گوام، پورتوریکو و جزایر آمریکایی ویرجین) ارائه می‌شود. گفتنی است باتوجه به شرایط متفاوت ایالات مختلف و این که شرایط متفاوت چه طیفی را شامل می‌شود، این مجموعه کاملاً می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد. توضیح آنکه الزامات اشاره شده از مجموعه چکیده قوانین حسابداری ومقررات هیئتهای ایالتی سال ۱۹۹۰ استخراج شده است. بنابر این اگرچه احتمال دارد برخی از قوانین تغییر کرده باشد، از دیدگاه نیاز ما می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد.

مقاله، عناوین زیر را در برمی‌گیرد:

الف - الزام برنامه‌های احم،

ب - حداقل زمان پیش‌بینی شده برای برنامه‌های احم،

پ - موضوعات درسی و مطالعاتی مشمول برنامه‌های احم،

ت - شکلهای گوناگون برنامه‌های احم،

ث - پیش‌بینی حداقل برای برخی موضوعات درسی و مطالعاتی،

رقابت شدید موجود در سطح اقتصاد جهانی، افزایش نقش و مسئولیت مدیران واحدهای اقتصادی، انتظارات روزافزون استفاده‌کنندگان از صورتهای مالی، و نیز تمایل فزاینده به پاسخگویی مجامع تجاری و مالی بخش خصوصی و عمومی، موجب تغییر و گسترش سریع موضوعاتی می‌شود که حسابداران با آنها سروکار دارند، و مشارکت هرچه بیشتر حسابداران شاغل در واحدهای اقتصادی در فرایند پاسخگویی را ضروری می‌سازد. تأکید بر نقش حسابداران در افشای اطلاعات و به‌کارگیری برآوردها، به‌گونه‌ای یکسان، هم بر حسابداران مدیریت و هم بر حسابرسان مستقل اثر می‌گذارد. تمامی این موارد، مسئولیت آموزشی ویژه‌ای را برای حسابداران ایجاب می‌کند.

براساس الزامات فدراسیون بین‌المللی حسابداران (IFAC)، جوامع حرفه‌ای عضو باید برنامه آموزش حرفه‌ای مستمر (CPE) را به‌گونه‌ای برقرار کنند که:

الف - دانش فنی و مهارتهای حرفه‌ای کارکنان را در سطحی مطلوب حفظ کند و بهبود بخشد.

ب - کارکنان حرفه‌ای را در به‌کارگیری تکنیکهای جدید، شناخت پیشرفتهای اقتصادی و ارزیابی آثار آن بر صاحبکاران، کارفرمایان و کارکنان و همچنین، ایفای مسئولیتهای تغییرپذیر و برآوردن انتظارات گوناگون جامعه از حسابداران حرفه‌ای، یاری کند.

پ - جامعه، در کل از برخورداری اعضای حرفه از دانش فنی و مهارتهای حرفه‌ای مورد نیاز برای ارائه خدمات خود مطمئن شود.

ریاضی	۲۶ ایالت و منطقه (۸۶درصد)
مدیریت و اداره امور واحدهای بازرگانی	۳۵ ایالت و منطقه (۸۳درصد)
بازاریابی	۳۱ ایالت و منطقه (۷۹درصد)
اموراداری	۳۳ ایالت و منطقه (۷۴درصد)
مدیریت تولید	۳۰ ایالت و منطقه (۷۱درصد)
روابط کارکنان	۳۰ ایالت و منطقه (۷۱درصد)
هنر ارتباطات	۲۹ ایالت و منطقه (۶۹درصد)
محیط اجتماعی تجارت	۲۶ ایالت و منطقه (۶۲درصد)
حیطه‌های تخصصی مالی صنایع تجاری و حرفه	۱۹ ایالت و منطقه (۴۵درصد)
علوم رفتاری	۱۲ ایالت و منطقه (۲۹درصد)

موضوعات درسی و مطالعاتی از موضوعات بالا، که ایالتها و مناطق مختلف مورد توجه و پذیرش قرار داده‌اند به شرح زیر است:

۲۰ موضوع (کامل)	۶ ایالت و منطقه
۱۹ موضوع	۱۰ ایالت و منطقه
۱۸ موضوع	۹ ایالت و منطقه
۱۷ موضوع	۴ ایالت و منطقه
۱۶، ۱۵ و ۱۴ موضوع	هر کدام یک ایالت یا منطقه
۱۲ موضوع	۵ ایالت و منطقه
۱۰ موضوع	۲ ایالت و منطقه
۹، ۸ و ۶ موضوع	هر کدام یک ایالت یا منطقه

همان‌طور که ملاحظه می‌شود ۲۵ ایالت و منطقه (۶۰درصد)، حداقل ۹۰درصد کل موضوعات درسی و مطالعاتی (۱۸ تا ۲۰ موضوع) را مورد توجه قرار داده‌اند.

شکلهای گوناگون برنامه‌های احم

برنامه‌های احم و توزیع آن در ۴۷ ایالت و منطقه از ۵۴ ایالت و منطقه به شرح زیر است:

برنامه‌های انجمن حسابداران رسمی امریکا و انجمنهای ایالتی	۴۷ ایالت و منطقه (۱۰۰درصد)
دوره‌های دانشجویی	۴۷ ایالت و منطقه (۱۰۰درصد)
سایر برنامه‌های سازمانی	۴۶ ایالت و منطقه (۹۸درصد)
آموزشها و دوره‌های مکاتباتی	۴۶ ایالت و منطقه (۹۸درصد)
خودآموزی	۴۶ ایالت و منطقه (۹۸درصد)
آموزش و مشاوره‌های آموزشی	۴۶ ایالت و منطقه (۹۸درصد)
برنامه‌های داخلی مؤسسات	۴۵ ایالت و منطقه (۹۶درصد)
تألیف مقاله و کتاب	۳۶ ایالت و منطقه (۷۷درصد)
عضویت در کمیته‌های فنی	۱۷ ایالت و منطقه (۳۶درصد)
بررسی کار	۱۳ ایالت و منطقه (۲۸درصد)

این برنامه‌ها به شرح زیر مورد توجه ایالات و مناطق قرار گرفته است:

۱۰ برنامه (کامل)	۷ ایالت و منطقه
------------------	-----------------

ج - انتقال پذیری ساعتهای مزاد صرف شده به دوره‌های آینده.

چ - سایر موارد.

توضیحات مختصر در باره هر یک از الزامات در ادامه مطلب ارائه شده است.

الزام برنامه‌های احم

الزامی بودن احم در آمریکا فراگیر است به‌گونه‌ای که مقررات حرفه‌ای، احم را در ۴۹ ایالت و منطقه از ۵۴ ایالت و منطقه، اجباری کرده است.

حداقل زمان پیش‌بینی شده برای برنامه‌های احم

اکثر ایالتها و مناطق، روی زمان حداقل ۴۰ ساعت در سال توافق دارند (۴۲ مورد). گفتنی است اولاً این ساعات، ساعات مورد پذیرش است و الزاماً با زمان صرف شده واقعی منطبق نیست؛ بدین معنی که مطالعه کتابی که ممکن است مثلاً یک روز به طول بینجامد ممکن است معادل ۴ ساعت احم مورد پذیرش تلقی شود. بعلاوه نحوه برخورد با ۴۰ ساعت در سال متفاوت است. دوره زمانی برخی ایالتها سالانه (۶ مورد)، گروهی دو سالانه (۲۱ مورد) و بخشی سه ساله (۱۵ مورد) در نظر گرفته شده است؛ در نتیجه حداقل زمان برای این سه گروه به ترتیب ۴۰، ۸۰ و ۱۲۰ ساعت برای دوره‌های یکساله، دوساله و سه ساله بوده است. ایالتها و مناطقی که مبنایی جز ۴۰ ساعت را در نظر گرفته‌اند به شرح زیر بوده است:

نیبراسکا	۱۵ روز برای سه‌سال (تقریباً معادل ۱۲۰ ساعت برای سه‌سال)
آلاسکا و کارولینای جنوبی	۶۰ ساعت برای دوسال (معادل ۳۰ ساعت برای هر سال)
اکلاهما	۲۴ ساعت برای یکسال
کنتاکی	۲۰ ساعت برای یکسال
ماین	۱۲ ساعت برای یکسال
نیوجرسی	۴۸ واحد ^۲ برای دوسال

موضوعات درسی و مطالعاتی مشمول برنامه‌های احم

موضوعات درسی و مطالعاتی مشمول برنامه‌های احم و پراکندگی آن در ۴۲ ایالت و منطقه از ۵۴ مورد به شرح زیر نشان داده شده است:

حسابداری	۴۲ ایالت و منطقه (۱۰۰درصد)
حسابرسی	۴۲ ایالت و منطقه (۱۰۰درصد)
خدمات مدیریت	۴۲ ایالت و منطقه (۱۰۰درصد)
مالیات	۴۲ ایالت و منطقه (۱۰۰درصد)
علوم رایانه‌ای	۴۱ ایالت و منطقه (۹۸درصد)
سایر قوانین	۴۱ ایالت و منطقه (۹۸درصد)
آمار	۴۰ ایالت و منطقه (۹۶درصد)
اقتصاد	۳۹ ایالت و منطقه (۹۳درصد)
مدیریت مالی	۳۹ ایالت و منطقه (۹۳درصد)
حیطه‌های خاص صنایع	۳۹ ایالت و منطقه (۹۳درصد)

۹ برنامه	۱۲ ایالت و منطقه
۸ برنامه	۲۰ ایالت و منطقه
۷ برنامه	۷ ایالت و منطقه
۲ برنامه	۱ ایالت یا منطقه

گفتنی است برای اغلب برنامه‌ها محدودیتهایی وجود دارد که برخی از آنها به شرح زیر است:

کنتاکی	آموزش و... تا سقف ۶۰ درصد
کلرادو و کانزاس	آموزش و... تا سقف ۵۰ درصد
میشیگان	خودآموزی تا سقف ۵۰ درصد
نیویورک	آموزش و تألیف کتاب و مقاله (جمعاً) تا سقف ۵۰ درصد
جورجیا	تألیف کتاب و مقاله تا سقف ۲۵ درصد
آلاباما	آموزش و... طبق تصویب هیئت مربوط

- در برخی ایالتها و مناطق که ساعات **احم** برای بیشتر از یک سال تعیین شده (برای نمونه ۸۰ ساعت برای دو سال یا ۱۲۰ ساعت برای سه سال)، حداقل‌هایی برای هر سال تعیین شده است. برای نمونه ۳۰ و ۲۰ ساعت حداقل ساعاتی است که آیداهو و داکوتای جنوبی برای یک سال در نظر گرفته‌اند.
- در یک مورد (میشیگان)، هیئت مربوط، جزئیات برنامه‌های **احم** اجرا شده عضو را بررسی و هرگونه اشکال را به او گوشزد می‌کند. همچنین در موردی دیگر (نیویورک)، برنامه‌های **احم** به گونه‌ای مستمر هدایت و نظارت می‌شود.
- در یک مورد (فلوریدا)، برای موضوعات رفتاری محدودیت (حداکثر ۲۵ درصد کل ساعات) در نظر گرفته شده است.

نتیجه‌گیری

در پایان، نظرات و پیشنهادهای تکمیلی برای تدوین ضوابط و برنامه‌های **احم** به شرح زیر ارائه می‌شود:

- ۱- نگارنده بر **تسریع** تدوین ضوابط **احم** با توجه به تجربیات سازمان حسابرسی و سایر مؤسسات حرفه‌ای تأکید می‌کند.
- ۲- **حداقل ساعات برای دو سال** (با عنایت به ماده ۵۶ اساسنامه جامعه) **۸۰ ساعت** پیشنهاد می‌شود که حداقل هر سال ۳۰ ساعت باشد. رسیدگی به فعالیت حرفه‌ای سالانه (ماده ۳۰ اساسنامه جامعه) می‌تواند رسیدگی به برنامه‌های **احم** را نیز در برگیرد.

۳- در تدوین موضوعات درسی و مطالعاتی مشمول، علاوه بر موضوعات درسی و مطالعاتی الزامی در ایالات متحد (بخش پ بالا)، تعیین **موضوعات** زیر نیز پیشنهاد می‌شود:

- موضوعات وابسته به رفتار حرفه‌ای،
- موضوعات وابسته به حسابرسی عملیاتی (به صورت مستقل)،
- موضوعات وابسته به سیستمهای اطلاعاتی،
- زبان انگلیسی (یا دیگر زبانهای مورد نیاز).
- ۴- در مورد اشکال گوناگون برنامه‌های **احم** با توجه به نقش **کمیته‌های تخصصی** در اعتلای علمی و عملی جامعه می‌توان به عضویت در آنها توجه بیشتری نشان داد.
- ۵- تدوین ضوابطی در مورد تبدیل ساعات مصرف شده در برنامه‌های **احم** به ساعات مورد پذیرش ضرورت دارد. برای این کار می‌توان از ضرایب تبدیلی در مورد هر یک از اشکال گوناگون برنامه‌های **احم** استفاده کرد.
- ۶- پیش‌بینی حداقل‌هایی برای موضوعات درسی و مطالعاتی و نیز انواع برنامه، درخور توجه است.

منابع:

1- **Digest of State Accountancy Laws and State Board Regulation**, AICPA & NASBA, 1990

- ۲- مجموعه قانون و مقررات جامعه حسابداران رسمی ایران
- ۳- فصلنامه شماره ۵ حسابرس

پانوشتها:

پیش‌بینی حداقل برای برخی موضوعات درسی و مطالعاتی

۱۰ ایالت به شرح زیر حداقل‌هایی برای موضوعات درسی و مطالعاتی (عمدتاً حسابداری، حسابرسی و موضوعات وابسته) در نظر گرفته‌اند:

میشیگان، نبراسکا و واشنگتن	۴۰ درصد ساعات تعیین شده
نیوجرسی	۳۳ درصد ساعات تعیین شده
فلوریدا	۲۵ درصد ساعات تعیین شده
جورجیا، مونتانا، کارولینای جنوبی و داکوتای جنوبی	۲۰ درصد ساعات تعیین شده
ایندیانا	۱۰ درصد ساعات تعیین شده

انتقال‌پذیری ساعت‌های مازاد صرف شده به دوره‌های آینده

اگرچه اغلب ایالتها و مناطق در مورد تعیین تکلیف ساعات مازاد بر زمان حداقل تعیین شده ساکتند (و عملاً آن را مجاز نمی‌دانند)، اما برخی ایالتها و مناطق به شرح زیر انتقال ساعات مازاد به دوره‌های بعد را مجاز می‌شمرند:

مربلند، میشیگان، می‌سی‌سی‌پی، نیوهامپشایر	کل ساعات مازاد
کارولینای شمالی	تا سقف ۵۰ درصد ساعات حداقل تعیین شده
اوهایو	تا سقف ۳۳ درصد ساعات حداقل تعیین شده
ماین و اورگون	تا سقف ۲۵ درصد ساعات حداقل تعیین شده

سایر موارد

موارد دیگری در ایالتها و مناطق مختلف پیش‌بینی شده است که گزیده‌ای از آنها به شرح زیر است:

- در یک مورد (آریزونا)، چنانچه فردی در امتحانات حسابدار رسمی مجدداً شرکت و موفقیت کسب کند از اجرای برنامه‌های **احم** معاف می‌شود.
- برخی ایالتها و مناطق، پذیرش برنامه‌های **احم** را منوط به ارائه تاییدیه‌ها و مدارک مشخصی کرده‌اند (یعنی بدون ارائه آن تمدید عضویت انجام نمی‌شود).

۱- کلمه **احم** به فتح الف و ح از اضداد است و به معنای تیرناتراشیده و پیکان نانهاده و نیز سیاه و سفید است. انتخاب این مخفف برای آموزش حرفه‌ای مستمر از ظرافتی برخوردار است، و آن این که آموزش نیز از دیدگاهی بدبینانه ممکن است نقشی نه چندان از پیش تعیین و تضمین شده، و آثاری همواره مثبت و گاه در شرایطی استثنایی- به عنوان تیغی در دست زنگی مست و چراغی در دست دزد- منفی، در پی داشته باشد.

۲- **واحد** در واقع مشابه و تبدیل شده **زمان پذیرفتنی** است.

پروژه‌سگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی